

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

824

Vragen van het lid **Bergkamp** (D66) aan de Minister van Rechtsbescherming over *het bericht de opening van nog een vondelingenkamer in Nederland* (ingezonden 20 juni 2018).

Antwoord van Minister **Dekker** (Rechtsbescherming), mede namens de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (ontvangen 4 december 2018). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2017–2018, nr. 2754.

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «Vondelingenkamer in ziekenhuis Heerlen»?

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2 en 3

Wat vindt u van de toenemende hoeveelheid vondelingenkamers? Betekent dit, dat er wordt voorzien in een behoefte en dat niet iedere vrouw zich veilig voelt te bevallen in een formele kliniek? Wilt u hier meer onderzoek naar doen?

Hoe ziet u deze ontwikkeling in het licht van het advies van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ)¹ die stelt dat een vondelingenkamer geen toereikende oplossing is, noch voor het kind noch voor de moeder?

Antwoord 2 en 3

Een kind heeft recht om zoveel mogelijk op te groeien bij zijn eigen ouder(s) en om te weten van wie het afstamt. De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en ik vinden het daarom van belang dat onbedoelde zwangerschappen zoveel mogelijk worden voorkomen. Hiertoe heeft de Staatssecretaris van VWS ook een plan gelanceerd waarover hij uw Kamer bij brief van 11 september 2018 heeft geïnformeerd.²

Daarnaast moeten vrouwen die toch onbedoeld zwanger raken en die afstand willen doen van hun kind in een zo vroeg mogelijk stadium worden begeleid. Het Ministerie van VWS ondersteunt hiervoor de kennis- en expertise-

¹ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-462390>

² Kamerstuk 32 279, nr. 123

infrastructuur via instellingssubsidies aan de hulpverlening. Gemeenten zorgen voor de uitvoering op lokaal niveau. Een aantal vrouwen wendt zich niet tot de reguliere hulpverlening, maar maakt gebruik van de diensten die Stichting Beschermd Wieg aanbiedt. De stichting doet dat samen met een aantal ziekenhuizen. Uit de gesprekken met en informatie van Stichting Beschermd Wieg begrijp ik dat vrouwen hiervoor om diverse redenen kiezen. Als reden benoemden zij de behoefte aan meer garantie op geheimhouding van hun zwangerschap en identiteit en aan eerdere negatieve ervaringen met hulpverlening of het feit dat de website van de stichting hen aansprak. Uit die gesprekken is mij ook gebleken dat de stichting inmiddels niet alleen een vorm van geheimhouding biedt, maar zich ook inspant om de vrouw te bewegen de opvoeding van het kind op zich te nemen dan wel haar gegevens achter te laten, zodat het kind op enig moment zijn afstamming alsnog kan achterhalen. Daarmee krijgt de bevalling feitelijk de kenmerken van een bevalling onder pseudoniem. De Staatssecretaris van VWS en ik zien dan ook geen aanleiding voor nader onderzoek. Wij zetten in op preventie en op versterking van de samenwerking tussen alle betrokken actoren, inclusief Stichting Beschermd Wieg.

Vraag 4

Hoeveel baby's zijn er de afgelopen jaren in vondelingenkamers neergelegd en in hoeveel van deze gevallen is dit volledig anoniem gebeurd?

Antwoord 4

Er is in de praktijk geen sprake meer van het «neerleggen van baby's in een vondelingenkamer». Uit het overzicht van Stichting Beschermd Wieg over de periode september 2014 tot januari 2018 blijkt dat de stichting in samenwerking met ziekenhuizen 19 zwangere vrouwen heeft geholpen om beschermd te bevallen». ³ Hierbij zijn de moeder en haar identiteit bekend bij deze stichting. In één geval zou de vrouw uiteindelijk hebben besloten geheel anoniem te blijven. Ook in die casus is het kind overgedragen aan het ziekenhuis en dus niet te vondeling gelegd.

Vraag 5

In hoeverre en wanneer is de procedure en de werkwijze van de «Stichting Beschermd Wieg» ² in strijd met artikel 7 van het Kinderrechtenverdrag (IVRK) en de artikelen 236 en 256 van het Wetboek van Strafrecht?

Antwoord 5

Artikel 7 van het IVRK behelst onder andere het recht van het kind om, voor zover mogelijk, zijn of haar ouders te kennen en door hen verzorgd te worden. Voor zover de gegevens over afstamming voor het kind op een later moment te raadplegen zijn, biedt artikel 7 IVRK enige ruimte aan bevallen onder pseudoniem. Het Kinderrechtencomité heeft zich in het verleden in de beoordeling van diverse landen wel zeer kritisch geuit over anoniem bevallen, omdat de moeder dan in het geheel niet bekend is. Het te vondeling leggen van een kind is strafbaar op grond van artikel 256 Sr. Zoals eerder aan uw Kamer is bericht ⁴ lijken de mogelijkheden om iemand die een vondelingenkamer beschikbaar stelt tegen te houden vooralsnog beperkt. Van belang is daarbij dat «het te vondeling leggen» impliceert dat een kind hulpeloos wordt achtergelaten. Bij de vondelingenkamers is dat niet het geval. Het kind wordt opgevangen en verzorgd; evenals desgewenst de moeder. Strafbaar is ook het opzettelijk onzeker maken van iemands afstamming. Dit feit is als «verduistering van staat» strafbaar gesteld (artikel 236 Sr.). Door het te vondeling leggen, kan de afstamming van het kind niet worden bepaald en vastgelegd in een geboorteakte. Vervolging op grond van verduistering van staat is pas mogelijk nadat in een procedure bij de civiele rechter een onherroepelijke uitspraak is gedaan over de staat van het kind. Daarna kan het openbaar ministerie beslissen of het concrete geval voldoende grond

³ <https://www.beschermdewieg.nl/opvang-Ongewenst-Zwanger.html>

² <http://www.beschermdewieg.nl/Opvang-Ongewenst-Zwanger.html>

⁴ Kamerstuk 31 839, nr. 570

geeft voor strafrechtelijke vervolging. Dit maakt de vervolging complex; er heeft tot nu toe dan ook geen vervolging op basis van dit artikel plaatsgevonden.

Vraag 6

Deelt u de mening dat het strafrechtelijk vervolgen van moeders die gebruik maken van vondelingenkamers weinig effectief is en niet het geëigende instrument is?

Antwoord 6

Het is aan het openbaar ministerie voorbehouden om in elk afzonderlijk geval te beoordelen of strafrechtelijke vervolging van een persoon die een kind te vondeling heeft gelegd opportuun is. Ten aanzien van vrouwen die onbedoeld zwanger zijn geraakt, wil ik samen met de Staatssecretaris van VWS inzetten op preventie. Ik verwijs in dit verband naar de voormelde brief van de Staatssecretaris.⁵

Vraag 7

Is er (internationaal) onderzoek dat uitwijst dat een stijging van de hoeveelheid vondelingenkamers leidt tot een daling van het aantal vondelingen buiten de kamers of van gedode baby's? Zo ja, welk (internationaal) onderzoek? Zo nee, bent u bereid onderzoek hierna te laten doen?

Antwoord 7

Een (internationaal) onderzoek hiernaar is mij niet bekend. Wel heeft de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming in het advies van 30 juni 2014 aandacht besteed aan ervaringen met vondelingenkamers in het buitenland. Daarnaast is, zoals aan uw Kamer eerder is bericht⁶, over neonaticide een aantal (wetenschappelijke) artikelen geschreven en zijn enkele onderzoeken gedaan of gaande. Een van de bevindingen is dat in vrijwel alle gevallen sprake is van een psychiatrische stoornis bij de moeder, die niet gauw geneigd zal zijn om prenatale zorg in te roepen. De situatie in Nederland laat zien dat – ook met het toenemend aantal vondelingenkamers – het aantal te vondeling gelegde kinderen en het aantal levenloos gevonden kinderen op hetzelfde niveau blijft. Ik zie voorts nog geen aanleiding om hiernaar nader onderzoek te doen.

Vraag 8, 9 en 10

Deelt u de mening dat bevallen onder pseudoniem in de praktijk al mogelijk is of gedoogd wordt in Nederland doordat de «Stichting Beschermd Wieg» de mogelijkheid biedt voor vrouwen vertrouwelijk te bevallen en de gegevens voor haar kind achter te laten bij een notaris? Acht u deze vorm van bevallen, waarbij de gegevens bij de notaris achter gelaten worden, wenselijk? Zou een centraal georganiseerd register, zoals bijvoorbeeld de Stichting donorgegevens kunstmatige bevruchting (SDKB), niet wenselijker zijn? Is de veiligheid van de informatie bij het SDKB voldoende geborgd? Is de vertrouwelijkheid van de informatie bij het SDKB voldoende geborgd waardoor het niet mogelijk is dat informatie abusievelijk in andere (overheids-) systemen terechtkomen?

Antwoord 8, 9 en 10

Het is wenselijk, mede gelet op art. 7 IVRK, dat de gegevens van de moeder op een wijze worden bewaard, die waarborgen voor consultatie door het kind op termijn biedt. Het is de vraag of de bewaring van de gegevens door een notaris zoals Stichting Beschermd Wieg thans doet, daaraan voldoende tegemoetkomt. De Stichting geeft aan dat de gegevens van de moeder voor het kind vanaf zestienjarige leeftijd te raadplegen zullen zijn, maar of dat het geval is hangt af van de mate waarin de stichting in staat is daarvoor een duurzame oplossing te vinden en het kind daarvan in kennis te stellen. Dat maakt de voorziening mogelijk kwetsbaar waar het gaat om het recht van het kind om zijn afstamming te kennen. Ik ga daarom met Stichting Beschermd Wieg en de andere betrokken instanties bespreken op welke wijze de

⁵ Kamerstuk 31 839, nr. 458

⁶ Kamerstuk 31 839, nr. 570

afstammingsgegevens goed kunnen worden beheerd en geborgd kan worden dat deze op langere termijn toegankelijk zijn en blijven en geraadpleegd kunnen worden door de betrokken kinderen. De eventuele rol die SDKB daarin kan vervullen zal daarbij aan de orde komen.

Voor wat betreft de veiligheid van informatie bij de SDKB is het volgende relevant. De Stichting heeft een aantal uitvoeringstaken overgedragen aan het CIBG, de uitvoeringsorganisatie van het Ministerie van VWS die een aantal registers, waaronder het BIG-register, in beheer heeft. De gegevens van de SDKB worden eveneens door het CIBG bewaard en beheerd. De rijksoverheid, en daarmee ook het CIBG, is gebonden aan het Besluit voorschrift informatiebeveiliging rijksdienst (het Besluit VIR). Het Besluit VIR bevat een zorgplicht voor de overheid om de beveiliging van informatiesystemen en de daarin opgeslagen informatie te borgen. Rijksbreed wordt de Baseline Informatiebeveiliging Rijksdienst (BIR) gebruikt om de beveiliging, als bedoeld in het VIR, concreet in te richten. De BIR is gebaseerd op de internationaal gehanteerde frameworks voor informatieveiligheid (te weten: de ISO-standaarden 27001 en 27002). Daarnaast houden de SDKB en het CIBG zich uiteraard aan de toepassing en naleving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming. Alleen in voorkomende gevallen waarin de SDKB onverkort een wettelijke verplichting dient na te komen, worden persoonsgegevens met derden gedeeld. De vertrouwelijkheid en veiligheid van informatie zijn dan ook voldoende geborgd.

Vraag 11

Herinnert u zich de toezegging gedaan tijdens het algemeen overleg over Familie- en personenrecht³ rond de zomer met een brief te komen over de mogelijke invoering van het bevallen onder pseudoniem? Kunt u specifieker zijn over wanneer deze brief aan de Tweede Kamer verstuurd wordt?

Antwoord 11

Ja. Uw Kamer ontvangt de brief gelijktijdig met deze antwoorden.

³ Kamerstuk 33 836, nr. 26